

(розпорядження КМУ від 3 березня 2021 р. № 167-р). (<https://www.rada.gov.ua/>);
Опис Рамки цифрової компетентності для громадян України.
(https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/3/mintsifra-oprilyudnyue-ramku-tsifrovoi-kompetentnosti-dlya-gromadyan/%D0%9E%D0%A0%20%D0%A6%D0%9A.pdf).

3. Закон України «Про освіту». Розділ I. Загальні положення. Стаття 1. Основні терміни та їх визначення. (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>).

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ В ОЦІНЮВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

О.П. Радкевич

*головний науковий співробітник відділу моніторингу
та оцінювання якості
загальної середньої освіти, д.п.н., професор*

Сучасна освітня парадигма висуває нові, значно вищі вимоги до професійної діяльності педагогічних працівників, що, у свою чергу, зумовлює необхідність трансформації підходів до її оцінювання. Традиційні методи, що здебільшого зводилися до формального збору документів у паперове портфоліо раз на п'ять років, виявляються недостатньо ефективними для стимулювання неперервного професійного зростання педагогів та надання об'єктивного зворотного зв'язку. У відповідь на цей виклик на ринку освітніх технологій з'являються комплексні електронні ресурси, які пропонують значно ширший функціонал, аніж просте зберігання файлів. Вони являють собою інтегровані платформи, що поєднують різноманітні модулі для всебічного, динамічного та прозорого аналізу професійної діяльності вчителя, перетворюючи атестацію з бюрократичної процедури на дієвий інструмент професійного розвитку. До дієвих електронних ресурсів, які можна застосовувати в оцінюванні професійної діяльності педагогів належать: «Єдина атестаційна система» (EAS.UA), HUMAN.UA, «Всеосвіта», «На Урок». Ключовим компонентом таких електронних ресурсів є модуль самооцінювання. У його межах педагогу пропонують заповнити спеціальні форми чи опитувальники, розроблені на основі критеріїв професійного стандарту вчителя (Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти, 2017). Це дає вчителю змогу здійснити глибоку рефлексію щодо рівня сформованості власних компетентностей, об'єктивно визначити свої сильні сторони та зони найближчого розвитку. Такий самоаналіз стає відправною точкою для планування індивідуальної траєкторії професійного вдосконалення, сприяючи підвищенню професійної свідомості та відповідальності за власне зростання. Іншим важливим модулем є інструментарій для спостереження за уроком. Керівник закладу загальної середньої освіти, голова методичного об'єднання чи експерт атестаційної комісії може використовувати стандартизовані цифрові форми або чек-листи для фіксації результатів спостереження безпосередньо під час відвіданого заняття. Такі форми

зазвичай містять чіткі індикатори для оцінювання різних аспектів уроку: від методів викладання та управління класом й створення психологічно комфортної атмосфери та використання інноваційних технологій. Зібрані дані автоматично систематизуються, що дає змогу уникнути суб'єктивізму та надає об'єктивну основу для подальшого обговорення та надання конструктивного зворотного зв'язку (Державна служба якості освіти України, 2020).

Сучасні електронні ресурси можуть включати механізми зворотного зв'язку від колег, учнів та батьків, а також інтегруватися із системами підвищення кваліфікації. Для адміністрації закладу загальної середньої освіти такі платформи є потужним аналітичним інструментом, що дозволяє приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо організації методичної роботи та планування професійного розвитку всього педагогічного колективу.

На українському ринку освітніх технологій представлено значну кількість платформ, що реалізують ці функції. Їх можна умовно поділити на кілька типів. Перший тип – це вузькоспеціалізовані сервіси, створені безпосередньо для автоматизації формальної процедури атестації відповідно до чинного законодавства. Яскравим прикладом є платформа «Єдина атестаційна система» (EAS.UA, n.d.), що позиціонується як комплексне рішення для цифровізації документообігу атестаційного процесу. Ця система розроблена з чіткою метою – перевести в цифровий формат усі етапи та процедури, закладені в Положенні про атестацію. Її архітектура та функціонал безпосередньо відображають логіку нормативних документів. Процедура оцінювання за допомогою цієї платформи розгортається як чітко структурований та послідовний процес. Початковий, підготовчий етап ініціюється адміністрацією закладу освіти. У встановлені строки керівник або секретар атестаційної комісії заходить до адміністративного кабінету на платформі та створює електронний наказ про початок атестаційної кампанії й затверджує склад комісії. На основі цього документа система автоматично формує перелік педагогів, які підлягають атестації, що запускає весь подальший механізм взаємодії.

Наступним етапом є формування доказової бази, де головною дійовою особою стає педагог. Електронний ресурс генерує для кожного вчителя зі списку персональний електронний кабінет. Першим кроком у цьому процесі для педагога є подання заяви на атестацію безпосередньо через інтерфейс свого кабінету, що миттєво її реєструє. Центральним завданням цього етапу є наповнення електронного портфоліо. Інтерфейс EAS.UA пропонує для цього зручну структуру розділів, що корелюють із професійними компетентностями, визначеними у професійному стандарті (Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти, 2017). Саме тут педагог демонструє результати своєї роботи за міжатестаційний період. Завантажуючи сертифікати про проходження курсів з медіаграмотності чи інклюзивної освіти, він підтверджує свою громадянську та інклюзивну компетентності. Посилання на власні методичні розробки, опубліковані у фахових виданнях, є доказом його предметно-методичної компетентності. Додавання доказів успішної участі учнів у конкурсах ілюструє результативність його діяльності. Саме вміння педагога

ефективно структурувати та презентувати свої здобутки в цифровому форматі є практичним свідченням володіння ним інформаційно-цифровою компетентністю. Коли портфоліо сформовано, починається етап експертного оцінювання атестаційною комісією. Платформа забезпечує диференційований доступ для всіх членів комісії до матеріалів, що гарантує об'єктивність розгляду. На цьому етапі до електронної справи можуть бути долучені й інші документи, наприклад, характеристика від адміністрації. Ключовою перевагою ресурсу є цифровізація засідання комісії. Секретар веде електронний протокол, де фіксує перебіг обговорення та результати голосування. Завершується процес заключним етапом та архівацією. На основі протоколу система автоматично генерує атестаційний лист за уніфікованим шаблоном. Повна атестаційна справа надійно зберігається в електронному архіві ресурсу (EAS.UA, n.d.).

Другий тип електронних ресурсів пропонує принципово інший, інтегрований підхід. Це комплексні платформи управління освітою, де атестація є не окремим модулем, а органічною частиною екосистеми закладу загальної середньої освіти. Прикладом такого рішення є українська платформа HUMAN.UA (n.d.). Тут оцінювання професійної діяльності вчителя трансформується з періодичного заходу на неперервний процес, вбудований у щоденну роботу. Фундаментальна ідея полягає в тому, що докази професіоналізму генеруються реальною професійною діяльністю педагога, а система лише фіксує та систематизує ці дані. Основою цього підходу є динамічне електронне портфоліо, яке наповнюється не лише вручну, а й частково автоматично. Коли вчитель створює авторський дистанційний курс для учнів, ресурс фіксує це як доказ його проєктувальної та предметно-методичної компетентності. Успішне виконання навчального проєкту в модулі «Проєкти» демонструє його організаційні навички. Такий механізм робить портфоліо більш репрезентативним відображенням щоденної освітньої практики і є основою для подальшого підвищення кваліфікації. На початку року вчитель може пройти самооцінювання, на основі якого ресурс допомагає йому сформувати індивідуальну траєкторію професійного розвитку. Платформа уможливорює створення внутрішньошкільних навчальних модулів, наприклад, з використання нового обладнання, сприяючи формуванню культури неперервного навчання всередині закладу освіти. Ключовим інструментом для поточного оцінювання професійної діяльності педагогів є модуль спостереження за уроками. Керівник, відвідуючи заняття, заповнює цифровий чек-лист. Після уроку система миттєво генерує звіт, який стає основою для конструктивного діалогу. Для отримання повної картини можна задіяти функцію 360-градусного зворотного зв'язку. У рік формальної атестації платформа генерує комплексний звіт, який акумулює всі дані, зібрані за міжатестаційний період: динаміку результатів спостережень, перелік пройдених курсів, створені матеріали. Це дає змогу побачити професійне зростання педагога в динаміці. Рішення комісії фіксується на базі ресурсу, і результати стають базовими для планування на наступний рік (HUMAN.UA, n.d.).

Третій, і надзвичайно важливий тип електронних ресурсів – це великі освітні портали, такі як «Всеосвіта» (n.d.) та «На Урок» (n.d.). Вони не є системами

управління атестацією в адміністративному сенсі, а функціонують як відкриті професійні екосистеми, що надають вчителю повний інструментарій для самостійного формування потужної доказової бази для свого портфоліо. Їх ключова цінність полягає у наданні педагогу свободи та інструментів для органічного накопичення доказів, що є фундаментом будь-якого об'єктивного оцінювання професійної діяльності. Філософія цих ресурсів полягає в тому, що документи для атестаційного портфоліо мають бути природним результатом активної професійної життєдіяльності, а не документами, зібраними в останній момент. Такий підхід, що базується на ініціативі самого вчителя, повністю узгоджується з принципами професійної автономії, закладеними в новому положенні про атестацію, та ідеологією реформи «Нова українська школа» (Міністерство освіти і науки України, 2022).

Фундаментом для професійного розвитку на цих електронних ресурсах є можливості для неперервного навчання. Виконуючи вимогу щодо щорічного підвищення кваліфікації, вчитель отримує доступ до величезного переліку вебінарів, онлайн-курсів, інтенсивів та конференцій. Це дозволяє вийти за межі формального накопичення годин і побудувати індивідуальну та гнучку освітню траєкторію. Педагог може стратегічно підходити до свого розвитку, обираючи ті заходи, які допоможуть йому заповнити конкретні прогалини в знаннях. Наприклад, усвідомивши виклики роботи в інклюзивному класі, він може пройти спеціалізований курс, що підтвердить розвиток його інклюзивної компетентності. Бажаючи навчити учнів критично сприймати інформацію, він обирає вебінари з медіаграмотності, демонструючи свою громадянську компетентність. Кожен отриманий сертифікат миттєво зберігається в його особистому кабінеті, формуючи до моменту атестації солідну та різнопланову колекцію верифікованих доказів його професійного вдосконалення.

Сучасні підходи до оцінювання професійної діяльності педагогів передбачають не лише наявність доказів набуття знань, але й свідчень їх творчого застосування. Такі ресурси як «Всеосвіта» та «На Урок» створюють ідеальні умови для переходу вчителя від ролі споживача знань до ролі генератора, що дає змогу наочно продемонструвати його предметно-методичну компетентність. Центральним інструментом для цього є «Бібліотека розробок», куди кожен педагог може завантажити свої авторські матеріали: технологічну карту уроку, сценарій виховного заходу чи дидактичну гру. За кожен таку публікацію вчитель отримує офіційне свідоцтво, яке є вагомим документом для портфоліо. Однак ще більш значущим є неформальне визнання його успіхів з боку професійної спільноти. Кількість переглядів, завантажень та схвальних коментарів від колег з усієї країни перетворюється на інструмент незалежної експертизи, підтверджуючи якість та актуальність його педагогічного досвіду.

Обидва електронні ресурси надають інструментарій для безпосередньої демонстрації цифрових навичок. Педагог може не просто заявити, що він використовує ІКТ, а надати атестаційній комісії посилання на створені ним цифрові освітні ресурси. Вершиною демонстрації професіоналізму є організація участі школярів у всеукраїнських інтернет-олімпіадах та конкурсах, які

проводяться на цих ресурсах. Це дає змогу оцінити синергію кількох компетентностей одночасно: предметно-методичної, організаційної та мотиваційної. Отримане свідоцтво куратора або диплом про підготовку переможця стає одним із найцінніших документів у портфоліо, адже він прямо пов'язує професійну діяльність вчителя з конкретними навчальними досягненнями його вихованців. Таким чином, упродовж міжтестастаційного періоду профіль вчителя на електронних ресурсах «Всеосвіта» чи «На Урок» поступово й органічно перетворюється на динамічне та багатогранне онлайн-портфоліо. Це не статичний набір документів, а інтерактивна візитівка, що відображає професійну активність та рівень майстерності педагога. Коли настає час формальної атестації, педагог може надати комісії пряме посилання на свою публічну сторінку або завантажити накопичені документи для імпорту в офіційну атестаційну систему. У будь-якому випадку, ці екосистеми виконують критично важливу функцію, надаючи інфраструктуру для створення та зберігання доказів, що становлять основу будь-якого об'єктивного оцінювання (Naurok.ua, n.d.; Vseosvita.ua, n.d.).

Отже, сучасний ландшафт електронних ресурсів оцінювання професійної діяльності педагогів в Україні є диверсифікованим і пропонує інструменти для вирішення різних завдань. З одного боку, існують вузькоспеціалізовані платформи на кшталт «Єдиної атестаційної системи», які фокусуються на чіткій та прозорій автоматизації формальних процедур, передбачених законодавством. З іншого боку, комплексні ресурси, як-от HUMAN.UA, інтегрують оцінювання в щоденний освітній процес, перетворюючи його на безперервний цикл професійного розвитку педагога. Водночас потужні електронні освітні ресурси, такі як «Всеосвіта» та «На Урок», хоч і не керують атестацією безпосередньо, відіграють незамінну роль, надаючи педагогам інструменти для самостійного формування переконливої доказової бази та підтвердження своєї професійної активності. Ефективне поєднання цих різних типів електронних ресурсів дає змогу трансформувати атестацію з формального контрольного заходу на значущий, мотивуючий та розвивальний процес, що повністю відповідає сучасним вимогам до якості загальної середньої освіти та професіоналізму вчителя.

Список використаних джерел

Державна служба якості освіти України. (2020). *Абетка для директора*. <https://sqe.gov.ua/abetka-dlya-direktora/>

Міністерство освіти і науки України. (2022). *Нова українська школа*. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

Про затвердження професійного стандарту "Вчитель закладу загальної середньої освіти" (2017). Mon.gov.ua. <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

EAS.UA. (n.d.). *Єдина атестаційна система*. Retrieved from <https://eas.ua/>

HUMAN.UA. (n.d.). *HUMAN Школа*. Retrieved from <https://human.ua/>

Naurok.ua. (n.d.). *Освітній проєкт "На Урок"*. Retrieved from <https://naurok.ua/>

Vseosvita.ua. (n.d.). *Всеосвіта*. Retrieved from <https://vseosvita.ua/>